

Barn och elever med annat modersmål än svenska höstterminen 2015

Sofia Franzén
Kvalitetscontroller

2 oktober 2015

Sofia Franzén

Innehåll

Rapportens huvudsakliga innehåll	3
1. Styrande dokument och arbetssätt	4
1.1. Barns och elevers rätt till modersmålsundervisning	4
1.1.1. Förskolan och förskoleklassen	4
1.1.2. Grundskolan och grundsärskolan	4
1.1.3. Gymnasieskolan och gymnasiesärskolan	4
1.2. Elevers rätt till studiehandledning på modersmålet	5
1.3. Förvaltningsövergripande rutiner	5
1.4. Systematiskt kvalitetsarbete och ansvarsfördelning	6
1.4.1. Huvudmannens ansvar	6
1.4.2. Rektorns/förskolechefens ansvar	7
2. Barn och elever med annat modersmål än svenska	8
2.1. Antal nyanlända elever	8
2.2. Förskolan	8
2.2.1. Arbetssätt och resultat i förskolan	9
2.2.2. Utvecklingsområden i förskolan	10
2.3. Förskoleklassen	10
2.4. Grundskolan och grundsärskolan	11
2.4.1. Språklussen	11
2.5. Gymnasieskolan	12
2.6. Modersmålsundervisning	12
2.7. Studiehandledning på modersmålet	13
3. Analys, bedömning och åtgärder	14
3.1. Mottagande av nyanlända	14
3.2. Förskolan	14
3.3. Grundskolan	14
3.3.1. Studiehandledning	14
3.4. Systematiskt kvalitetsarbete	15
3.5. Förslag till åtgärder	15

Ulla R

Rapportens huvudsakliga innehåll

Inom Piteå kommun finns ett stigande antal barn och elever som är nyanlända och elever med annat modersmål än svenska. Inom Utbildningsförvaltningen pågår diskussioner om riktlinjerna för mottagandet av nyanlända familjer, omfattning och placering av särskilda undervisningsgrupper och mångfaldsarbete. I förskolan finns generellt sett ett gott arbete med barn som har annat modersmål än svenska, men förskolorna har kommit olika långt i arbetet då de har olika stor erfarenhet. I grundskolan har antalet elever med annat modersmål än svenska ökat från 226 till 299 under de senaste fyra åren. Språkslussen i Öjebyn finns för att kunna ge nyanlända elever en bra start i grundskolan, men Språkslussen kan i dagsläget inte ta emot fler elever. En ny lokal kommer att tas i bruk för ytterligare tio elever under hösten.

Det förväntas bli totalt nästan 100 ensamkommande elever i Piteås skolor före jul och de flesta nya kommer att komma till gymnasiet. Det kommer att utlysas en tjänst för modersmålsundervisning/studiehandledning i/på arabiska för grundskolan och gymnasiet eftersom att antalet elever ökar. Elevers behov av studiehandledning på modersmålet är större än tillgången på lämpliga studiehandledare, men det pågår ett sökande efter lämpliga studiehandledare och det används olika IKT-verktyg med översättningsfunktioner.

För att i ännu högre grad kunna bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete för att främja dessa elevers utveckling och lärande behövs en analys av deras kunskapsresultat i förhållande till förutsättningarna för deras lärande så som tillgången på studiehandledare, tekniska hjälpmedel, kompetens i ämnet svenska som andraspråk, deras trivsel på skolan med mera.

Statistiken om antal barn och elever med olika modersmål är hämtad ur Procapita. Uppgifter om modersmålsundervisning har lämnats av Utbildningsförvaltningens samordnare för nyanlända och uppgifter om studiehandledning på modersmålet har lämnats av rektorer för de berörda skolorna.

1. Styrande dokument och arbetssätt

1.1. Barns och elevers rätt till modersmålsundervisning

1.1.1. Förskolan och förskoleklassen

Skollagens 8 och 9 kapitel, 10 §, säger att förskolan och förskoleklassen "ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål".

1.1.2. Grundskolan och grundsärskolan

Skollagen gör gällande att "en elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och eleven har grundläggande kunskaper i språket" (10 kap. 7 § skollagen). Dock finns det villkor för huvudmannens skyldigheter: En huvudman är skyldig att anordna modersmålsundervisning i ett språk "endast om minst fem elever som ska erbjudas modersmålsundervisning i språket önskar sådan undervisning, och det finns en lämplig lärare" (skolförordningen 5 kap. 10 §, gymnasieförordningen 4 kap. 15 §).

Från den 1 juli 2015 har elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna (judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar) utökade rättigheter till modersmålsundervisning. Där krävs inte fem elever med samma modersmål för att huvudmannen ska vara skyldig att försöka ordna modersmålsundervisning, utan det räcker med att en elev önskar detta. I grundskolan och grundsärskolan ska eleven erbjudas undervisning i elevens nationella minoritetsspråk oavsett nivån på elevens kunskaper i språket (10 kap. 7 § skollagen, 11 kap. 10 § skollagen).

1.1.3. Gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

I gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ställs högre krav på elevens kunskaper i modersmålet för att han eller hon ska ha rätt till undervisning i det språket. Det gäller även nationella minoritetsspråk. Eleven ska inte bara ha grundläggande kunskaper utan goda kunskaper i språket (15 kap. 19 § skollagen, 18 kap. 19 § skollagen). I skollagen finns också bestämmelser om gymnasiets individuella program, numera kallade Introduktionsprogram (IM): "För de elever på individuella program som ska erbjudas modersmålsundervisning ska modersmål finnas som ämne" (19 kap. 16 § skollagen).

1.2. Elevers rätt till studiehandledning på modersmålet

Studiehandledning på modersmålet är ett särskilt stöd. I skollagen (3 kap. 6–12 §§) regleras det särskilda stöd som skolan ska ge elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör, men om det finns särskilda skäl kan man ge det enskilt eller i en annan undervisningsgrupp. Det är rektorns ansvar att se till att skolan snabbt utreder elevens behov och utarbetar ett åtgärdsprogram om det behövs. Studiehandledning på modersmålet regleras i 5 kap. 4 § skolförordningen (motsvarande bestämmelse finns i 9 kap. 9 § gymnasieförordningen):

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl.

1.3. Förvaltningsövergripande rutiner

Barn- och utbildningsnämndens mål är att Piteås förskolor och skolor har en verksamhet som ger goda möjligheter att utvecklas för alla, oavsett förutsättningar eller bakgrund. I linje med detta har förvaltningsövergripande rutiner för mottagande av nyanlända och modersmålsundervisning utarbetats.

1.3.1. Mottagande av nyanlända

Det finns riktlinjer för mottagande av nyanlända elever i grundskolan och grundsärskolan. Migrationsverket eller flyktingsamordnaren meddelar till Utbildningsförvaltningens samordnare när en elev kommer till kommunen. Samordnaren kontakter sedan hemskolans rektor enligt närhetsprincipen och verksamhetschefen för Språklussen när det gäller elever i åk 1-9. Vid gymnasieskolan finns språkintruktionsprogrammet organiserat under ett av skolenhetsområdena tillsammans övriga introduktionsprogram, naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet.

1.3.2. Modersmålsundervisning

Utbildningsförvaltningens samordnare ansvarar för samordning av modersmålsundervisning i grundskolan och grundsärskolan samt rekrytering av modersmåls lärare. Rektorer i alla skolformer ansvarar varje höst för att gå ut till sina klasser och informera om rätten till modersmålsundervisning. En särskild blankett är framtagen. Alla elevers modersmål, om eleverna deltar i modersmålsundervisning och om eleverna läser svenska som andraspråk registreras i Procapita. När det gäller om eleverna får studiehandledning eller inte så kan sådan statistik inte tas fram ur Procapita.

1.4. Systematiskt kvalitetsarbete och ansvarsfördelning

Utifrån kraven i skollagen och Skolinspektionens påpekanden har Barn- och utbildningsnämnden beslutat att ett systematiskt kvalitetsarbete ska bedrivas utifrån en årsvis planering.

Huvudmannen och förskolechefen/rektorn ansvarar för skolväsendets systematiska kvalitetsarbete på olika sätt. Skolverket (2015) uttrycker det så här: ”Det är huvudmannen som har ansvar för att skapa förutsättningar för förskolan och skolan att uppfylla de nationella målen. Rektorn och förskolechefen har ansvar för att skapa förutsättningar för lärare, förskollärare och annan personal att bedriva en undervisning som leder till barns och elevers lärande och utveckling.”¹

1.4.1. Huvudmannens ansvar

1. Att planera, följa upp och utveckla utbildningen i syfte att uppfylla målen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål).²
2. Att det systematiska kvalitetsarbetet (enligt ovan) dokumenteras.³
3. Att se till att utbildningen motsvarar skollagens krav på kvalitet, är likvärdig och att utbildningen förankras i vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.⁴
4. Att se till att det i alla förskole- och skolenheter samt fritidshem finns en god miljö för lärande.⁵
5. Att se till att personalen har den utbildning som krävs eller är lämplig – gärna forskarutbildning.⁶
6. Att se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling och har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.⁷
7. Att lämna skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen.⁸

¹ Kvalitetsarbete i praktiken – Skolverket (2015)

² 4 kap. 3 § och 4 kap. 5 § skollagen

³ 4 kap. 6 § skollagen

⁴ <http://www.skolverket.se/skolutveckling/kvalitetsarbete/huvudmannens-systematiska-kvalitetsarbete/huvudmannens-ansvar>

⁵ 8 kap. 8 §, 14 kap. 9 § skollagen

⁶ 2 kap. 13, 14 och 23 §§ skollagen

⁷ 2 kap. 34 §§ skollagen

⁸ 4 kap. 8 § skollagen

Handwritten signature

1.4.2. Rektorns/förskolechefens ansvar

1. Att planera, följa upp och utveckla utbildningen i syfte att uppfylla målen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål). Detta ska ske under medverkan av personal och barn/elever. Vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.⁹
2. Att det systematiska kvalitetsarbetet (enligt ovan) dokumenteras.¹⁰
3. Att utarbeta rutiner som svarar mot de lagstadgade bestämmelserna, de förvaltningsövergripande kraven samt enhetens egna förutsättningar och behov.
4. Att upprätta rapporter till huvudmannen enligt fastställd plan.
5. Att återkoppla resultat och beslut om åtgärder till personalen.
6. Att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.¹¹

---

⁹ 4 kap. 4 § samt 4 kap. 5 § skollagen

¹⁰ 4 kap. 6 § skollagen

¹¹ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011,

2. Barn och elever med annat modersmål än svenska

2.1. Antal nyanlända elever¹²

Flest nyanlända finns i Öjebyn och många blir också permanent bosatta i där. För att möta dem på bästa sätt har ett mångfaldsprojekt startat i alla förskolor och skolor i Öjebyns område. Utbildningsförvaltningen har tagit fram en plan för det övergripande mångfaldsarbetet.

Område	Antal nyanlända elever (vistats i landet under fyra år)	Varav antal elever i förberedelseklass (Språklussen på grundskolan, Språkintröduktion på gymnasiet)
Infjärden	10	7
Hortlax	10	4
Pitholm	2	
Centrala Piteå	2	1
Norrfjärden	7	2
Öjebyn	48	20
Totalt grundskolan	79	34
Gymnasiet	90	70
Totalt kommunen	169	104

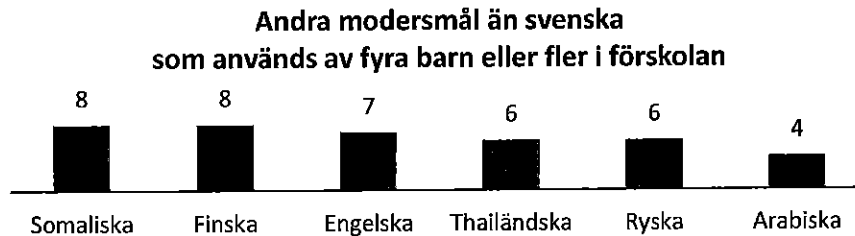
2.2. Förskolan

I Piteå kommuns förskolor finns 73 barn med annat modersmål än svenska inskrivna.¹³ 29 olika språkgrupper finns representerade. De största språkgrupperna, som över hälften av barnen tillhör, är somaliska (åtta barn), finska (åtta barn), engelska (sju barn), thailändska (sex barn), ryska (sex barn), och arabiska (fyra barn). Generellt sker ett gott arbete med barn som har annat modersmål än svenska, men förskolorna har kommit olika långt i arbetet då de har olika stor erfarenhet. I ett förskoleområde har man just fått och identifierat ett behov av att utveckla arbetssätt kring detta.

¹² Uppgifterna hämtades den 14 september 2015. Antalet nyanlända förväntas öka varje vecka under hösten.

¹³ Uppgiften hämtades ur Procapita den 23 september 2015.

2.2.1. Arbetssätt och resultat i förskolan

- **Nyfikenhet på andra nationaliteter.** Personalen läser in sig om de olika nationaliteterna och kulturerna och låter alla modersmål vara synliga på förskolan genom alfabet, böcker, kartor, flaggor och bilder från olika länder. De tar naturligt upp olika maträtter, kläder och högtider. Personalen uppmuntrar de barn som har annat ursprung att berätta om sin kultur och sitt modersmål, samt att ta med en egen favoritbok från sitt hemland.
- **Samverkan med vårdnadshavare.** Pedagogerna uppmuntrar vårdnadshavarna att prata modersmålet hemma och att komma till förskolan och berätta om sin kultur. Google translate och tolk/telefonolk har nyttjats under utvecklingssamtal och "Råd till flerspråkiga föräldrar" från Skolverket (finns på många olika språk). Personalen ber vårdnadshavarna skriva upp en ordlista med viktiga ord och bilder från hemmet och lånar ut extra exemplar av förskolans böcker på svenska och barnets modersmål. Om ingen på förskolan talar barnets modersmål kan föräldrar läsa in en saga som kan finnas på förskolan. Personalen uppmuntrar även möten mellan nyanlända och de som vistats i området en längre tid.
- **Språkutveckling med barnen.** Nya ord och begrepp lärs in genom konkreta bilder, sagor, ritsagor, flanosagor, rim och ramsor som hjälper barnet att få en förståelse för ordens betydelse. Lärplattan ses som ett bra kompletterande verktyg. Personalen har gjort spel där man kan benämna saker på olika språk. Även utbildningsradion har nyttjats till att lyssna på sagor. Utifrån denna tillgång har pedagoger lånat böcker för att visualiserat sagan i bokform. På vissa håll används webbplatsen "Tema modersmål" från Skolverket som ett verktyg. Personalen arbetar varje dag i små stationsgrupper där det är lättare att både lyssna, göra sig hörd och uttrycka sig. I dessa små grupper är det också lättare att ta fasta på nya ord och begrepp och kunna förklara för att vidga språket. När barnet kommer på morgonen så hälsar man på svenska och sitt modersmål. Förhållningssättet är att alla ska känna sig viktiga och bli bekräftade och lyssnade på. Personalen använder sig av korta meningar, tydlighet, att ge tid, upprepningar och bilder.
- **Samverkan med utländska förskolor.** En förskola har ett utbyte med förskolan Lesok i Kandalaksha.

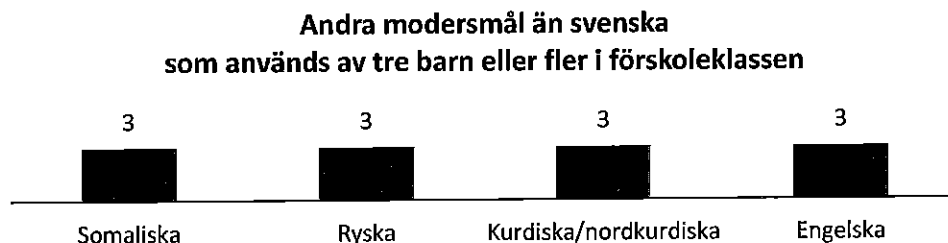

2.2.2. Utvecklingsområden i förskolan

- **Att komma igång med arbetet.** I ett förskoleområde har man väldigt liten erfarenhet och är i uppstartsfasen av detta arbete. De ska börja avsätta tid för det i sitt systematiska kvalitetsarbete inom målområdet normer och värden.
- **Samverkan med föräldrar.** I ett annat område behöver de utveckla samarbetet i den dagliga kontakten med föräldrar så att man mer tydligt hittar en struktur att informera på de språk som krävs.
- **Den pedagogiska organisationen.** En förskolechef skriver: "Vi arbetar med att förbättra vår pedagogiska organisation inom våra förskolor genom att bli bättre på att dela barngruppen i mindre grupper, som pedagog arbeta nära utmanande, uppmana till nyfikenhet och skapa intresse för lärandet. Vi måste även arbeta vidare med hur vi synliggör barns lärande genom dokumentation och pedagogisk dokumentation."
- **Konkret definiera förskolans uppdrag.** Vi vet och förstår att barns språkutveckling och den kulturella mångfalden är en viktig uppgift för förskolan, men vi har svårt att definiera vad vårt konkreta uppdrag är.
- **Ett strategiskt förhållningssätt.** En av förskolecheferna kommenterar: "Alla barn med annat modersmål är i dag integrerade i våra verksamheter. Det är ändå en pedagogisk fråga hur förskolan ska arbeta med modersmålsstöd, i vår kommun är det jag som förskolechef som avgör vilka resurser och kompetenser som krävs i de olika arbetslagen på förskolorna för att uppfylla kraven i bestämmelserna. Detta är dock en fråga som fortsättningsvis bör diskuteras vidare på förskolechefs- samt huvudmannanivå. En strategi måste arbetas fram hur vi ska arbeta med modersmål inom förskolan."

2.3. Förskoleklassen

Förskoleklasserna har 28 elever med annat modersmål än svenska fördelat på 18 olika språk.¹⁴ De största språkgrupperna med över hälften av barnen är somaliska (tre elever), ryska (tre elever), kurdiska/nordkurdiska (tre elever) och engelska (tre elever).

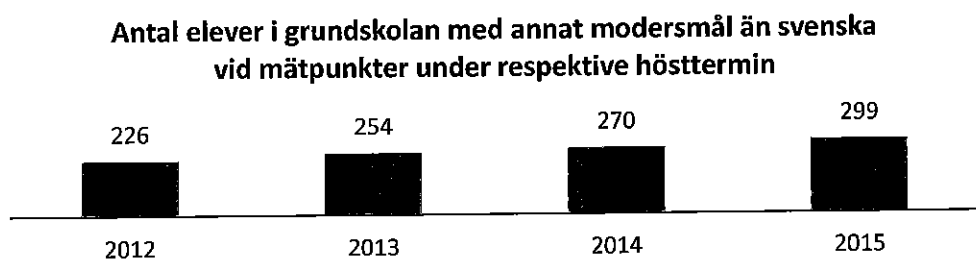
¹⁴ Uppgiften hämtades ur Procapita den 23 september 2015.

CEIEA RR

2.4. Grundskolan och grundsärskolan

Grundskolorna har 299 elever med annat modersmål än svenska inskrivna. Över hälften av eleverna tillhör språkgrupperna engelska (43 elever), arabiska (40 elever), thailändska (30 elever), ryska (28 elever) och finska (26 elever). Totalt finns 40 språk representerade i grundskolan. Grundsärskolan har fyra elever med annat modersmål än svenska inskrivna och det rör språken arabiska (två elever), indonesiska och tigre. Under de fyra senaste åren har antalet elever med annat modersmål än svenska ökat från 226 till 299.

Det finns ett ökande antal elever som behöver studera svenska som andraspråk och det ställer krav på ändamålsenlig kompetens bland fler lärare. Utbildningsförvaltningens ledningsgrupp beslutade därför den 28 september att rektorerna vid skolorna för elever i årskurs 4-9 utser en lärare som erbjuds fortbildning i svenska som andraspråk. Rektorn får tillskott i sin budget motsvarande 2000 kr per hp. Rektorn skapar förutsättningar för att läraren genomför utbildningen och kompetensen sprids i kommunen.

2.4.1. Språkslussen

En särskild undervisningsgrupp, Språkslussen, finns i Öjebyn för att kunna ge eleverna en bra start i grundskolan. Där finns 34 elever¹⁵ i åk 1-9 med 9 olika modersmål, vilket är en ökning med 14 elever sedan förra läsåret. Rutiner för verksamheten finns utarbetade och rektorn för Språkslussen berättar att arbetet där fungerar bra. Men Språkslussen kan i dagsläget inte ta emot fler elever. En ny lokal kommer att tas i bruk för ytterligare tio elever under hösten.

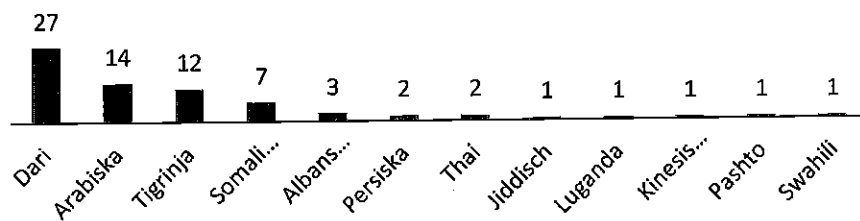
¹⁵ Uppgiften hämtades den 14 september 2015.

2.5. Gymnasieskolan

Det finns 68 elever¹⁶ inskrivna vid Språkintröduktion på Strömbaekaskolan med 13 olika modersmål. De språk som talas av flest elever är dari, arabiska och tigrinja.

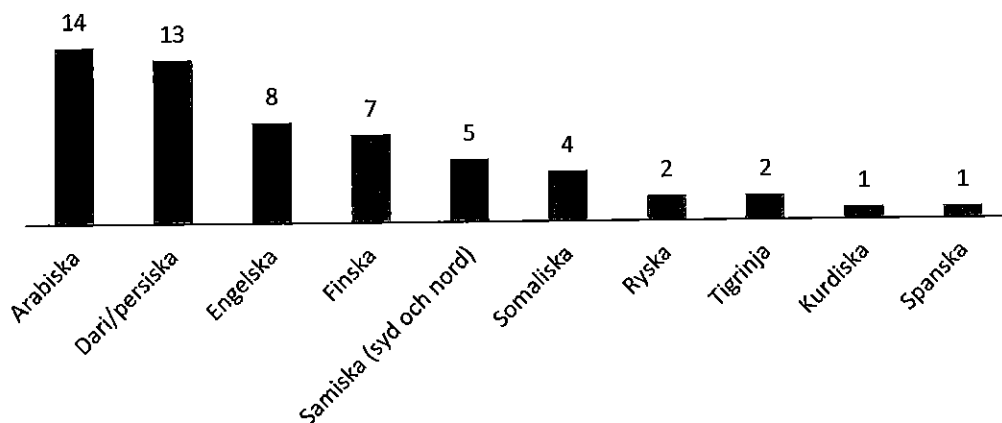
Antal elever per språk inom Språkintröduktion
hösten 2015

Det finns 108 elever på Strömbaekaskolan som läser svenska som andraspråk, varav 93 gör det på grundskolenivå och 15 på gymnasienivå. Det förväntas bli totalt nästan 100 ensamkommande elever i Piteås skolor före jul och de flesta nya kommer att komma till gymnasiet.

2.6. Modersmålsundervisning

Antal elever per språk som önskat modersmålsundervisning
hösten 2015

Förra läsåret gavs studiehandledning och modersmålsundervisning i arabiska och somaliska. Under hösten 2015 har än så länge 57 elever önskat modersmålsundervisning i 11 olika språk.¹⁷ I språken arabiska, dari/persiska, engelska, finska och samiska finns fem elever eller fler, vilket innebär att huvudmannen är skyldig att anordna modersmålsundervisning om det finns en

¹⁶ Uppgiften hämtades den 28 september 2015.

¹⁷ T.o.m. den 25 september

lämplig lärare (skolförordningen 5 kap. 10 §). Finska och samiska tillhör dessutom de nationella minoritetsspråken, vilket innebär att undervisningen startar om det finns en elev och en lärare. Det har kunnat anställas lärare i engelska, finska och samiska. Det kommer att utlysas en tjänst för modersmålsundervisning i arabiska för grundskolan och gymnasiet eftersom att antalet elever ökar. I tjänsten kommer även studiehandledning att ingå. Det pågår även ett sökande efter lämpliga lärare i dari/persiska och intervjuer hålls i månadsskiftet september/oktober. Fortlöpande under året startas modersmålsundervisning när fem elever anmäler sig och om det finns lämplig lärare.

2.7. Studiehandledning på modersmålet

För närvarande erbjuds studiehandledning inom Språklussen på arabiska, dari och tigrinja och inom den övriga grundskolan och grundsärskolan på arabiska, spanska och ryska. Men många elever saknar studiehandledning på sitt modersmål. Inom Språklussen saknas studiehandledning på swahili, filippinska, slovenska, ukrainska, litauiska och thai. Inom övriga grund- och grundsärskolan saknas studiehandledning på somaliska, thai, arabiska, polska, farsi, dari, tigrinja, kurdiska, ukrainska, spanska, persiska, sorani, ryska och albanska. På gymnasiet har studiehandledningen ännu inte kommit igång.

Men det finns också tekniska hjälpmedel med översättningsfunktioner som elever har hjälp av för att bättre klara studierna. I september fattades ett beslut på Utbildningsförvaltningen om att hela grundskolan, till att börja med under ett läsår, ska abonnera på en inläsningstjänst där skolans läromedel läses in som talböcker på olika språk. Språklussen har ett samarbete med CMiT i Piteå kommun, som är ett centralt pedagogiskt utvecklingsstöd i användningen av media och IKT för alla Piteås förskolor och skolor. Därigenom kan de få medel till IKT-verktyg, till exempel iPads med vissa appar som kan översätta hela meningar.

3. Analys, bedömning och åtgärder

3.1. Mottagande av nyanlända

Inom Piteå kommun finns ett stigande antal barn och elever som är nyanlända och elever med annat modersmål än svenska. Den gemensamma utmaningen för alla som verkar inom skolans värld ligger i att skapa de bästa möjliga förutsättningarna för främjandet av dessa barns och elevers utveckling och lärande. Greger Båth som är generaldirektör på den Specialpedagogiska skolmyndigheten talar om att insatser för nyanlända är ofta mycket bra för alla.¹⁸

Inom Utbildningsförvaltningen pågår just nu diskussioner om att omarbete riktlinjerna som gäller för mottagande av nyanlända familjer, för att de ska känna sig så trygga som möjligt och få samtala och förstå den svenska skolan i allmänhet och våra verksamheter i synnerhet. Det finns också ett behov av att *utöka* mottagningsverksamheten för nyanlända elever och Utbildningsförvaltningen utreder frågan om omfattning och placering av den utökade verksamheten.

3.2. Förskolan

De utvecklingsområden som har identifierats inom olika förskolor (s. 10 i denna rapport) är att komma igång med arbetet, samverka med föräldrar, den pedagogiska organisationen, att konkret definiera förskolans uppdrag och att ha ett strategiskt förhållningssätt. De tre förstnämnda områdena är viktiga att utveckla för att säkerställa kvalitet och likvärdighet och under det kommande läsåret kommer åtgärder att vidtas på de berörda förskolorna. De två sistnämnda utvecklingsområdena rör den strategiska nivån i ledningen av verksamheten. Men identifieringen av dessa utvecklingsområden går inte att koppla till några problem i verksamheten. Tvärtom visar förskolecheferna generellt ett mycket gott arbete i riktning mot nationella mål med barnen som har andra modersmål. Därför är bedömningen är det i nuläget saknas tillräcklig grund för att vidta åtgärder i det strategiska ledarskapet på huvudmannanivå.

3.3. Grundskolan

3.3.1. Studiehandledning

Forskning pekar på att studiehandledning på modersmålet är oerhört viktigt.¹⁹ Men tillgången på studiehandledare är inte tillräckligt stor för att möta alla elevers behov. Rektorn för Språklussen berättar att rekryteringar genomförs då och då, men ändå är det svårt att få tag i dem. Förra året var arabiska och somaliska de största språken. Nu är det det en större spridning,

¹⁸ Greger Båth talade om detta på en konferens på Skolverket den 18 september

¹⁹ Skolverket (2001): Minoritets elever och matematikutbildning – en litteraturoversikt

vilket innebär att många fler modersmållärare och studiehandledare behövs för att skolan ska kunna utföra sitt uppdrag. Vikten av studiehandledning är minst lika stor när eleverna kommer från Språkslussen och ska börja ta del av undervisningen i hemskolan, då de ofta inte behärskar att självständigt använda sig av det svenska språket.

3.4. Systematiskt kvalitetsarbete

Inom Piteå kommuns skolor finns en ökande andel elever som talar andra modersmål än svenska. För att i ännu högre grad kunna bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete för att främja dessa elevers utveckling och lärande behövs en analys av deras kunskapsresultat i förhållande till förutsättningarna för deras lärande så som tillgången på studiehandledare, tekniska hjälpmedel, kompetens i ämnet svenska som andraspråk, deras trivsel på skolan med mera. Detta bedöms vara lämpligt att göra i samband med analysen av kunskapsresultaten som återkommer varje höst, istället för att skriva en separat rapport om elever med annat modersmål.

3.5. Förslag till åtgärder

1. Följ upp Utbildningsförvaltningens
  - a. arbete med nya riktlinjer för mottagande av nyanlända familjer samt
  - b. utökande/omstrukturering av mottagningsverksamheten för nyanlända elever.
2. Ge Utbildningsförvaltningen i uppdrag att tillsammans med rektorerna utveckla det systematiska kvalitetsarbetet gällande lärandet bland elever som talar andra modersmål än svenska.